

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-55>

**THE MOMENT OF TRANSFER OF PROPERTY RIGHTS
FROM THE CREATOR OF OBJECTS OF RELATED RIGHTS
TO OTHER SUBJECTS OF RELATED RIGHTS IN THE FORMS
OF DISPOSAL OF PROPERTY RIGHTS TO OBJECTS
OF RELATED RIGHTS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE**

**МОМЕНТ ПЕРЕХОДУ МАЙНОВИХ ПРАВ ВІД ТВОРЦЯ
ОБ'ЄКТІВ СУМІЖНИХ ПРАВ ДО ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ
СУМІЖНИХ ПРАВ У ФОРМАХ РОЗПОРЯДЖАННЯ
МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Pecherova N. H.

*candidate of juridical sciences
Kyiv, Ukraine*

Печерова Н. Г.

*кандидат юридичних наук
м. Київ, Україна*

Момент переходу майнових прав на об'єкти суміжних прав від фактичних творців суміжних прав до інших суб'єктів суміжних прав у формах розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України є фактично не прописаним. Чому важливо, щоб даний момент був прописаний? Важливість прописування пов'язана із визнанням суб'єктом суміжних прав фактичного творця, закріпленням за ним майнових прав, наділенням творця можливістю здійснювати розпорядження своїми поки, що фактично не закріплені правами, а також можливістю із їхнього захисту. Момент переходу майнових прав від творця об'єктів суміжних прав не прописаний найголовніше в таких формах розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав як трудовий договір (контракт) в частині розподілу майнових прав на службовий об'єкт суміжних прав, договір створення за замовленням і використання об'єкту суміжних прав. Чому дані форми в даному аспекті були виділені нами як найголовніші? Вони були виділені як найголовніші, оскільки здійснення подальшого розпорядження за відсутності моменту переходу за ними є неможливим за іншими формами розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав. Тож, проілюструємо це на прикладі норм Цивільного кодексу України та Закону України «Про авторське право і суміжні права», які стосуються трудового договору

(контракту) в частині розподілу майнових прав на створений службовий об'єкт суміжних прав.

Так, згідно ч. 2 ст. 429 Цивільного кодексу України «2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено цим Кодексом або договором. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням службових обов'язків під час проходження військової служби, належать суб'єкту, визначеному законом» [1]. Згідно ч. 2 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» «2. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем» [2]. Як можна бачити із вище зазначених положень момент переходу взагалі відсутній за Законом України «Про авторське право і суміжні права», за Цивільним кодексом України цей момент переходу є «розмитим», оскільки нібито працівник отримує майнові права разом із роботодавцем, але хіба при цьому роботодавець стає співавтором? Певно, що ні. Поставимо собі питання стосовно того, чому ж важливим є прописування моменту переходу за даною формою розпорядження на об'єкти суміжних прав (окрім того, що автором вже було зазначено на початку роботи)? Це зумовлено складом суб'єктів на об'єкти суміжних прав, оскільки творець до даного складу суб'єктів не входить згідно положень, а ні Цивільного кодексу України (ч. 1 ст. 450), а ні Закону України «Про авторське право і суміжні права» (ч. 2 ст. 35). І тому, права осіб, які є творцями, працюючи у виробників фонограм, відеограм, організацій мовлення є фактично не визнаними. Можна було б сказати, що вони є просто працівниками і здійснюють свою роботу в межах трудового договору (контракту), отримуючи заробітну плату, але все ж таки створюється не просто об'єкт, а об'єкт саме права інтелектуальної власності, на який мають виникати особисті немайнові та майнові права (при чому особисті немайнові права виникають згідно ч. 1 ст. 429 Цивільного кодексу України, ч. 1 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права», але відсутні згідно змісту ст. 37 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). До того ж гарантії із захисту прав таких осіб, що створюють відповідні об'єкти надаються на найвищому рівні, на рівні Конституції України (ст. 41, ст. 54). В обґрунтування необхідності змін у підході до ситуації, що склалася навколо фактичних творців суміжних прав наведемо

ситуацію із написанням лекцій викладачем того чи іншого навчального закладу. Лекції є об'єктом авторського права згідно положень Цивільного кодексу України (п. 1 ч. 1 ст. 433) та Закону України «Про авторське право і суміжні права» (п. 2 ч. 1 ст. 6). Лекції викладач створює, доповнює та доопрацьовує упродовж своєї викладацької практики, при цьому викладач може змінювати своє місце роботи, створити лекції до виходу на роботу в той чи інший навчальний заклад тощо. То, поставимо собі питання чи стають вони спільним службовим об'єктом лектора (автора) та навчального закладу, де викладає даний лектор (автор)? Думається, що ні. Створення лекційного матеріалу не може охоплюватися виплатою заробітної плати, оскільки йде мова про створення об'єкту права інтелектуальної власності, а саме об'єкту авторського права. Заробітною платою ж охоплюється, як нам думается, навантаження викладача, яке він виконує згідно трудового договору (контракту). Представимо собі уявну ситуацію, що роботодавець вважає, що лекційний матеріал є службовим об'єктом тоді, виходить, що згідно положень профільного Закону України «Про авторське право і суміжні права» (ч. 2 ст. 14) викладач, змінюючи місце роботи має створювати новий конспект лекцій з тієї ж дисципліни, наприклад, не порушуючи при цьому авторські права колишнього роботодавця, оскільки як відомо моментом виникнення авторського права є момент створення твору (ч. 1 ст. 437 Цивільного кодексу України, ч. 1 ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Важливим аспектом в контексті поставленої теми є розуміння правової природи майнового права інтелектуальної власності, в тому числі і на об'єкти суміжних прав для забезпечення справедливого балансу інтересів фактичних творців суміжних прав та суб'єктів суміжних прав, визнаних згідно Цивільного кодексу України (ч. 1 ст. 450), Закону України «Про авторське право і суміжні права» (ч. 2 ст. 35). Правова природа майнового права інтелектуальної власності, в тому числі і на об'єкти суміжних прав є подільною. В чому полягає подільність? Подільність або ж можливість «розщеплення» майнового права реалізується через способи використання майнового права. Перелік таких способів є невичерпним та може доповнюватися.

Про, що говорить даний перелік? Він говорить про те, що згідно вже згадуваних нами положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» в аспекті трудового договору (контракту) (ч. 2 ст. 14) за загальним правилом, мова йде про повну передачу всього переліку способів використання майнового права (наголосимо, що саме майнового права, а не об'єкту, оскільки право інтелектуальної власності та права власності на річ не залежать один від одного згідно

положень ч. 1 ст. 419 Цивільного кодексу України). Вважаємо, що зважаючи на цей аспект чітке прописування моменту переходу майнових прав від творця суміжних прав до суб'єктів суміжних прав має ще більшу додаткову актуальність. Хоча, зважаючи на вже згадуваний нами баланс інтересів творця об'єкту суміжних прав та роботодавця вважається за доцільне, щоб законодавцем була все ж таки передбачена можливість нездійснення повної автоматичної передачі майнового права, за загальним правилом, зважаючи тим паче на подільність, «розщеплення» майнового права, за загальним правилом. Також, вважається за доцільне, щоб при здійсненні передачі майнового права від творця об'єкту суміжних прав до роботодавця все ж таки існували часові обмеження, враховуючи строк чинності майнових прав на об'єкти суміжних прав, який згідно профільного Закону України «Про авторське право і суміжні права» становить 50 років (ст. 45).

Таким чином, момент переходу майнових прав від творців об'єктів суміжних прав до суб'єктів суміжних прав, визначених як Цивільним кодексом України, так і Законом України «Про авторське право і суміжні права» пронизує всю систему договорів у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, а тому викладення в майбутньому перш за все статей, визначених нами основоположних договорів, в аспекті викладеного нами питання в оновлених редакціях з чітким прописуванням моменту переходу представляється надзвичайно актуальним.

Зауважимо, що в той же час запропоновані нами пропозиції стосуються лише службового твору створеного згідно ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» і не стосуються ст. 14 прим. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», яка присвячена авторському праву на твір, що створюється під час проходження військової служби.

Література:

1. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>